

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

INSENERITEADUSKOND

Kuussaare kolledž

Margit Grenčstein

**TURISMITEENUSTE ARENDAMINE MAAPIIRKONNAS NÕVA
OSAVALLA NÄITEL**

Lõputöö

Õppekava „Ettevõtlus ja elamusmajandus“

Juhendaja: Anu Lomp, MA

Kuussaare 2022

SISUKORD

LÜHIKOKKUVÕTE.....	4
SISSEJUHATUS.....	5
1. MAATURISM JA SEDA MÕJUTAVAD TEGURID	7
1.1 Maaturismi olemus ja eripära.....	7
1.2 Turismiteenused maapiirkonnas	9
1.3 COVID-19 mõju maaturismi arengule.....	11
2. NÕVA PIIRKOND MAATURISMI SIHTKOHANA.....	13
2.1 Ülevaade Nõva piirkonnast.....	13
2.2 Ülevaade pakutavatest turismiteenustest Nõva piirkonnas.....	14
3. TURISMITEENUSTE ARENDAMISE VÕIMALUSED NÕVA PIIRKONNAS	18
3.1 Uuringu metoodika ja eesmärk	18
3.2 Ankeetküsitluse tulemused	19
3.3 Järeldused ja ettepanekud	25
KOKKUVÕTE	28
SUMMARY.....	30
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	32
LISAD	35
Lisa 1. Nõva Osavalla paiknemine Eesti kaardil.....	35
Lisa 2. Nõva Osavalla külade paiknemine Eesti kaardil	36
Lisa 3. Nõva rand.....	37
Lisa 4. Villa Nõva.....	37
Lisa 5. Nõva Hostel	38

Lisa 6. Samblamaa puhkemaja	38
Lisa 7. Veskiõe puhkemaja.....	39
Lisa 8. Madise puhkemaja	39
Lisa 9. Ranniku puhkemaja	40
Lisa 10. Metskonna metsamaja	40
Lisa 11. Lootuse puhkemaja.....	41
Lisa 12. Rehetrummi pesapaik	41
Lisa 13. Ankeetküsitluse vorm	42
Lisa 14. Lihtlitsents	48

LÜHIKOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö teema uurib Nõva osavalla näitel turismiteenuste arendamise võimalusi maapiirkonnas, saamaks teada klientide rahulolu piirkonnas pakutavate turismiteenustega ning arendamaks uusi turismiteenuseid piirkonnas.

Teooriat käsitlevas osas kuvatakse ülevaade maaturismi olemusest ning eripärast, keskendudes turismiteenustele maapiirkonnas. Autor kirjeldab COVID-19 mõju maaturismi arengule. Teooria osas annab autor ülevaate Nõva piirkonnast maaturismi sihtkohana, kirjeldades pakutavaid turismiteenuseid.

Autor viis läbi kvantitatiivse küsitlusuuringu, et selgitada välja Nõva osavaldala külastanute rahulolu piirkonnas pakutavate turismiteenustega ning koguda kokku ettepanekud piirkonna turismiteenuste parendamiseks. Saadud tulemusi analüüsiti ning esitati järeldused ja ettepanekud.

Uuringutulemustest lähtudes saab väita, et vastanud ei ole väga teadlikud piirkonnas pakutavatest turismiteenustest. Selgus, et tuntakse puudust söögikohtadest ning rekreatiivsetest turismiteenustest, mida paarina või suurema seltskonnaga ühiselt ette võtta. Külastajad soovivad ka oma tuttavatel kindlasti Nõva kanti külastada. Peamised märksõnad, millega vastanud Nõva kanti seostavad on rand ja meri, puhas loodus, vaikus ja rahu ning puhkus – läbi nende märksõnade on soovitatav piirkonnal end edaspidi turundada.

Tulemuste põhjal saab välja tuua piirkonna arenguvõimalused turismiteenuste uuendamise ja laiendamise moel.

Võtmesõnad: maaturism, turismiteenuste arendamine, Nõva, lõputöö

SISSEJUHATUS

Käesolev lõputöö on koostatud teemal „Turismiteenuste arendamine maapiirkonnas Nõva osavalla näitel“. Töö fookuses on maaturism ning turismiteenuste arendamise eripära maapiirkondades. Maapiirkonnale on omane vahetu kontakt looduskeskkonnaga, levinud on peamiselt väikeettevõtlus ning järgitakse jätkusuutlikkuse põhimõtteid. Turismitegevus on seotud kohaliku elanikkonna igapäevase elu ja tegevusega ning seetõttu on ka suhted külastajatega väga personaalsed.

Teema valikul on lähtunud autori isiklikust huvist piirkonna arengu ja heaolu vastu.

Uurimisteema on aktuaalne, sest COVID-19 pandeemia on esile tõstnud turistide suure huivitõusu uute kogemuste järele, mis toimuvad looduslikes maapiirkondades vabas õhus. See huivitõus kombineerituna juba niigi kasvava nõudlusega autentsemate kogemuste järele avab tohutuid võimalusi majanduse, sotsiaalse ja keskkonna taaselustamise jaoks maapiirkondades turismi kaudu. (Maailma Turismiorganisatsioon)

Töö eesmärk on uurida Nõva osavalla näitel turismiteenuste arendamise võimalusi maapiirkonnas. Oodatav tulemus on leida ning pakkuda välja arengusuunad ja -võimalused Nõva piirkonna turismiteenuste arendamiseks, uuendamiseks ja mitmekesistamiseks.

Käesoleva lõputöö uurimisküsimuseks on välja selgitada, kuidas on siseturistid rahul Nõval pakutavate turismiteenustega, millised on kitsaskohad turismiteenuste valikus ning mida soovivad siseturistid näha ja tarbida turismiteenustena Nõva piirkonnas. Tulemusteni jõudmiseks tuleb esmalt uurida, mis iseloomustab maaturismi ning mis on maapiirkonnas turismiteenuste arendamise eripärad. Lisaks kaardistada ning analüüsida juba pakutavad turismiteenused uuritavas piirkonnas. Toetudes teoreetilisele käsitlusele viia läbi uuring ankeetküsitluse vormis, selgitamaks välja: Nõva piirkonna külastamise põhjuseid, nende rahuolu pakutavate turismiteenustega, puudused turismiteenuste valikus ning ettepanekud ja soovitusel turismiteenuste kohta. Uuringutulemuste analüüsist lähtuvalt esitada ettepanekud Nõva osavalla avaliku ja erasektori asjaosalistele piirkonnas pakutavate turismiteenuste arendamiseks.

Töö koosneb kolmest osast, millest esimene annab teoreetilise ülevaate maaturismi eripärast, turismiteenuste võimalustest maapiirkonnas ning Covid-19 mõjust maaturismi arengule. Teine osa

tutvustab uuritava piirkonna eripära turismisihtkohana ning olemasolevaid turismiteenuseid. Kolmandas peatükis kirjeldatakse kasutatud uurimismeetodit ning konkreetse uuringu valimit ja korraldust. Analüüsitakse uuringu tulemustele lähtudes ning teoreetilisele spetsiifikale tuginedes, kuidas arendada turismiteenuseid Nõva piirkonnas. Esitatakse konkreetsed ettepanekud ning loogilised järeldused. Töö lõpus on välja toodud illustreeriv materjal lisade näol ning töö teoreetilises ning uurivas osas kasutatud allikad. Töös on kasutatud läbivalt APA viitamisstiili. Töö koostamisel on kasutatud nii eesti- kui võõrkeelseid allikaid: eelretsenseeritud uurimusi ja artikleid, Argo Kirjastuse õpikuid, raamatuid ja internetiallikaid.

1. MAATURISM JA SEDA MÕJUTAVAD TEGURID

Alates 1991. aastast on Eesti rahvaarv kahanenud 15% ning kõik saadaolevad prognoosid tõestavad, et see suundumus on jätkuteel. Kahanemine on olnud üle Eesti väga ebahütlane. Kuigi suuremate linnapiirkondade (Tallinn, Tartu) rahvastiku arv on kasvanud, siis enam kui pooltes Eesti maakondades on toimunud rahvastiku vähenemine üle 25%. Maa- ja äärealad on kannatanud enim. Ühest küljest toob rahvaarvu kahanemine kaasa rahvastiku hõredamalt paiknemise, mis suurendab ühe inimese kohta teenuste ja infrastruktuuri osutamise kulu. See omakorda põhjustab eluruumide vabanemise ja kesise ehituskeskkonna, mis nõuab omavalitsuselt täiendavaid ressursse sobivate elamustingimute säilitamiseks maksutulude vähenemise taustal. Teine mõju rahvastiku vähenemisel ja ümberpaiknemisel linnapiirkondadesse on eaka elanikkonna suurem osakaal kõigis piirkondades Eestis. Vanemad elanikud vajavad keskmise kodanikuga võrreldes täiendavaid teenuseid ja hoolt. (OECD, 2022)

Kogu Eestis on maapiirkonnad surve all, sest inimeste siirdumine linnadesse on tugevas tõusvas trendis, seda eelkõige majanduslikult aktiivsete ning haritumate elanike seas. Põllumajandustehnoloogia arengu tõttu väheneb tööjõuvajadus maapiirkondades. Suurenenud on suvekodude hulk maapiirkondades, mis tähendab tühje maakodusid puhkusevälistel aegadel. Seega nähakse turismis üht võimalikku arengutegurit Eestis. (Tooman, Müristaja, 2008)

Eesti maapiirkondades on vaja tegeleda ettevõtluse mitmekesistamisega, sealhulgas töökohtade loomisega (Maaeluministerium, 2014).

1.1 Maaturismi olemus ja eripära

Turismi all mõistetakse reisimise alamliiki, mille all mõistetakse reisimist väljapoole isiku igapäevast elukeskkonda kuni aastaseks perioodiks (Abiks RAK meetme 3.3 taotlejale, 2005). Lisaks liigitatakse turismi veel mitmeti, olenevalt selle eripäradest ja sihtkohtadest.

Maaturismi peamine erinevus linnaturismist seisneb küllastajate reisieemärkides ja -motiivides ning neile vastavate turismitoodete omadustes. Maaturismi aabits kirjeldab maaturismi kui üldiselt maapiirkondades ja väikelinnades aset leidvat turismi liiki, kus tuuakse esile peale geograafilise

asukoha ka maaelulisust ja baseerumist piirkonna ressursidel. Omaseks on maaeluline vorm ja sisu. (Ardel, 2015)

Maaturismi hulka kuulub omakorda taluturism – majutusteenus talukeskkonnas; ja ka agroturism – lisaks talulisele elulaadile pakutakse erinevaid põllumajandusega seotud elamusi põllumajanduskeskkonda ära kasutades. Niisamuti liigitatakse maaturismi alla ka loodusturism, mis pakub ennekõike looduselamusi ja kasutatakse selleks naturaalselt keskkonda. Eesti maaturismis on loodusturismil väga suur osa, sest maa on hõredalt asustatud ning hõlmab endas palju sobivaid looduslikke alasid: metsi, soid, rabasid, randu. (Abiks RAK meetme 3.3 taotlejale, 2005) Lisaks taluturismile, agroturismile ja loodusturismile võib julgelt liigitada maaturismi alla ka mõisted nagu elamus-, tervise-, militaar-, talgu-, küla-, pere-, seiklus-, laagri-, matka- ja toiduturism ning paljud teised (Ardel, 2015).

Maaturismile iseloomulikud tunnused on kirjeldatud erinevate autorite poolt läbi järgmiste näitajate (Ardel, 2015; Abiks RAK meetme 3.3 taotlejale, 2005; UNWTO, 2020):

- toimub maapiirkonnas ja järgib jätkusuutliku arengu printsiipe;
- on mastaabilt maapiirkonda sobiv – elanike arv on < 10 000 ja asustustihedus on < 150 inimest/km², teenindavate ja teenindatavate arv väike, ehitised väikesed;
- on maapiirkonnale omane – vahetu kontakt looduskeskkonna ja kohaliku kultuuripärandiga, väikeettevõtlus, levinud amatöörettevõtlus;
- on iseloomult traditsiooniline – turismitegevus seotud kohaliku maaettevõtlusega, suhted külastajatega personaalsed, seotud kohalike igapäeva elu ja tegevustega, turismiettevõtjad elavad ja töötavad samas maakeskkonnas.

Maaturism toimub eemal ülerahvastatud keskustest, kus on omane tihe kaubandusvõrgustik ja aktiivne ööelu. Sellest tulenevalt on maakeskkonnas tunduvalt puhtam õhk, väiksem liiklustihedus ning müratase, seega ka vähem keskkonnaprobleeme. Suuremaks riskiteguriks maal on just ilmastikutingimused, kuna tihtipeale on maaturismiteenused ja tegevused seotud väliskeskkonnaga. Väga paljud turismiettevõtted tuginevad looduslikele ressurssidele, seega jahe suveilm vähendab võimalusi nautida veekogusid ning nende ääres tarbitavaid teenuseid. Samamoodi lumevaene ja soe talv takistab nautimast talviseid puhkustegevusi. Märkimisväärselt mõjutab maaturismiettevõtjaid hooajalisus.

Hooajalisuse all mõistetakse seda, et nõudlus koondub teatud aastaegadele. Sellist nõudluse kõikumist kogevad enamik ettevõtteid, ent tööstusharudes, kus tooteks on teenus, nagu ka tihtipeale turismitööstuses, ei ole võimalik toodet ladustada. See tähendab, et kõrghooajal on ressursid maksimaalselt kasutatud, samas kui madalhooajal kasutatakse neid vähe või üldse mitte.

Seepärast ongi hooajalisus turismitööstuses ja eriti maapiirkonnas suureks probleemiks. Mida kaugemale ekvaatorist liikuda, seda suuremad on kliimakõikumised ning ilmatikust tulenev hooajalisus. Lisaks mõjutavad hooaja pikkust ka kultuurilised tegurid nagu näiteks festivalid, koolivaheajad, sprodihooajad ja riiklikud pühad. (Bell, 2003)

Raskendavaks asjaoluks kvaliteetse teenuse pakkumisel maapiirkonnas võib saada ka puudulik infrastruktuur, sest kui turistil on takistusi ettevõttele ligi pääsemisega, loobub ta suure tõenäosusega selle ettevõtte külastamisest. Kuna mastaabilt on maal tegutsevad ettevõtted enamasti väikesed, on neil võrreldes linna suurettevõtetega tunduvalt raskem taotleda ning saada erinevaid investeringutoetusi. Tihtipeale teevad mitmed maaturismiettevõtted selles osas koostööd. Maatervõtete investeringuvajadus võib olla tunduvalt suurem kui linnas tegutsevatel ettevõtetel, kuna reeglina ei pea linnas muretsema elektriliinide, vee- ja kanalisatsioonitrasside, juurdepääsuteede ja muu esmavajaliku olemasolu ning seisukorra pärast, mis maal ettevõtlusega tegeledes probleemiks võib osutuda. Maaturismiettevõtetele on tavapärane väiksusest ja vahendite puudusest tulenev puudulik turundustegevus. Väga palju aitavad siinkohal isiklikud kontaktid ning põhirõhk on suust-suhu (inglise k *Word of Mouth*) liikuvale infovahetusele. Ettevõtte väiksus ei ole aga vaid negatiivne asjaolu. Positiivseks noodiks siinkohal on võimalus erinevaid ettevõttesiseseid muudatusi kiiremini ellu viia, samuti on lähenemine tunduvalt personaalsem ja vahetum ning hõlpsamini saab klientide kõiksugustele erisoovidele vastu tulla. Maaturismiettevõtte jaoks on suur tähtsus piirkondlikul koostööl – nii teiste ettevõtetega kui kohaliku omavalitsusega. Peamisteks ressursideks maaturismis on loomulikult ümbritsev loodus ning kultuuripärand, kuid ka kohalikud inimesed ise. Kuna väikeettevõttes pole ressursse, et igale ametipostile eraldi inimest palgata, peavad maaturismiettevõtte töötajad olema mitmekülgsed ning avatud suhtumisega. Maaturismis on suhtlemises tugev rõhk külalise-peremehe suhtel, mis tähendab, et turisti suhtutakse rohkem kui külalisse mitte klienti.

„Jätkusuutliku maaturismi piirkonda või sihtkohta iseloomustab majanduslik ja sotsiaalne aktiivsus ning hästi hoitud loodus- ja elukeskkond“ (Tooman, Müristaja, 2008, 34).

1.2 Turismiteenused maapiirkonnas

Inimeste mitmekesisest reisimotiividest tulenevalt on erinevad ka reisijate ootused, vajadused ja soovid. Tulenevalt teadatuntud Abraham Maslow-i teooriast on inimese kõige suuremad põhivajadused füsioloogilised. Seega nälg, janu, puhas õhk, soojus ja uni peavad olema tagatud nii tavapärases argielus kui ka loomulikult reisil olles. Selleks, et turist end rahulolevana tunneks

vajab ta reisil olles lisaks headele puhkamistingimustele, puhtale õhtule ning toitvale ja maitsvale söögile ning joogile ka turvaliselt sihtkohta ning koju tagasi jõudmise viisi, hügieenilisi võimalusi enda värskendamiseks ning erinevaid meelelahutus- ja tegevusvõimalusi. Seega kokkuvõtvalt on reisil olles inimese põhivajadused: turvaline transport, majutus, toitlustus, võimalused enda pesemiseks ja atraktiivsed tegevusvõimalused. (Ardel, 2015)

Põhivajaduste kõrval on väga oluliseks faktoriks loomulikult reisimise eesmärk – ehk milliseid ootusi ja soove püüab reisija rahuldada.

Botezatu (2014) on uurinud turistide ajendeid reisimaks maapiirkondadesse ning leidnud, et osa peamistest omadustest, mida turistid just maapiirkonda reisisid otsivad on: looduslähedus, vaikus, naturaalne keskkond, kogemus elavast ja kestvast ajaloost, rahvamasside puudumine, lähedane kontakt kohaliku omavalitsusega ja kohaliku ettevõtluse tundmine. Seega igal piirkonnal, olenemata selle suuruselt, on potentsiaali turismiks. Seda kõike arvesse võttes, näevad turismiettevõtjad tublisti vaeva, et rahuldada reisijate vajadusi parimal võimalikul viisil.

Suur hulk maaturismiettevõtjaid pakuvad just selliseid tooteid ja teenuseid, mis tutvustavad kohalikku loodus- ja kultuuripärandit, sealhulgas ka vaimset kultuuripärandit ja sellega seotud traditsioone. Kohalik loodus- ja kultuuripärand on oluline turismiatraktsioon, mis pakub ühtlasi ka võimaluse turismiinfrastruktuuri arendamiseks. (MAK, 2014-2020)

Maaturismi uuringu sõnul pakuvad maaturismiettevõtted kõige sagedamini teenuseid kolmes valdkonnas: majutus (seal hulgas ruumide rent), aktiivse puhkuse teenused ja muud rekreatiivsed tegevused maapiirkonnas ning toitlustus. Nende kolme põhiteenuse kõrval on lisaks ka lisateenused ehk niinimetatud abiteenused, mis toetavad põhiteenuste kasutamist. Lisateenused lisavad põhiteenustele väärtust või loovad eeldused põhiteenuste paremaks tarbimiseks (Ardel, 2015).

Turismi fenomen maapiirkondades on eelkõige tingitud maaelu taastumisest ja arengust ning teisalt on see alternatiiviks traditsioonilisele või massiturismi turismivormile. Maaturism hõlmab tänaseks väga laia valikut erinevaid majutusvõimalusi, üritusi, sportlike tegevusi ja muid meelelahutuse ning vaba aja veetmise võimalusi. (Botezatu, 2014)

Maapiirkondades on Eesti Statistikaameti 2020. aasta andmete põhjal kokku 913 majutuskohta, milles on kokku 28 916 voodikohta 10 093 toas. See teeb keskmiseks voodikohtade arvuks toa kohta 2,9. Võrdluseks samal aastal on linnapiirkondades 414 majutuskohta, milles on kokku 30 724 voodikohta 14 463 toas. See teeb keskmiseks voodikohtade arvuks toa kohta 2,1. Sellest saame järeldada, et linnapiirkonnas on küll kaks korda vähem majutuskohti, kuid nende mahutavus on suurem kui maapiirkonnas asuvatel majutuskohtadel. Seega võime järeldada, et maaturismi

majutusettevõtted on rohkem orienteeritud perede ja gruppide majutamisele mitte üksikinimeste. Sellegipoolest pole tänapäeval võimalik kindlasõnaliselt välja öelda, millised majutustüübid on just maaturismile omased ja millised linnaturismile. Nii maa- kui ka linnapiirkondadest leiab hotelle, motelle, külalistemaju, hosteleid, puhkemaju, külaliskortereid ja kodumajutusi. Vaid puhkeküla ja -laager on oma olemuselt rohkem sobivad maapiirkonda. Lisaks erineb linnas asuvatest majutusettevõtetest majutus turismitalus, mis ei ole eraldi majutusliik, vaid maamajandusettevõtte, mis tegeleb lisaks turistide majutamisele ka toitlustus-, ja rekreatiivsete teenuste pakkumisega. (Ardel, 2015)

Aktiivsetest puhkuse tegevustest püütakse võimalikult palju ära kasutada looduslike eripärasid, olgu selleks mere lähedus, muude veekogude rohkus või muutuv maastik. Maapiirkondades leidub sageli ressursse, mis toetavad mitmesuguseid turismitegevusi nagu on seda näiteks kalapüük, matkamine, mägironimine, paadisõit, kanuusõit, ujumine, festivalid/üritused, suusatamine, jahil käimine, veesuusatamine, ratsutamine ja palju muud. (Gunn, 1988)

1.3 COVID-19 mõju maaturismi arengule

2012. aastal Põllumajandusministeeriumi poolt tellitud suur maaturismi uuring ennustas erinevatele autoritele ja organisatsioonidele tuginedes maaturismile suurt kasvu. Nähti trende, mille mõjul globaliseerumine toob kaasa piiride kadumise ning hüvede liikumise, samuti muutub reisimine lihtsamaks. Tänapäevaks on ettenägematu COVID-19 pandeemia tõttu reisimine väga suuresti raskendatud ning lausa välditav. Erinevalt varasematest viirustest tingitud pandeemiakriisidest, on COVID-19 mõju turismitööstusele ja majandusele märkimisväärselt laiem ning sellest taastumine võtab hinnanguliselt palju kauem aega (Škare *et al.*, 2021).

COVID-19 kriis eristub varasematest kriisidest riigipiiride ootamatu sulgemise, reisipiirangute kehtestamise ja ettevõtete tegutsemise piiramistega, mis on viinud väga paljud firmad majanduslikesse raskustesse ja ka pankrotti. Praktiliselt mitte ükski riik, sõltumata asukohast, ei pääsenud COVID-19 pandeemiast ja sellest tulenevalt piirangute kehtestamise vajadusest (Etemad, 2020). Nii nagu ka ülejäänud riigid tegi Eesti pingutusi viiruse leviku tõkestamiseks ning määras rahalisi toetusi ja laenusoodustusi, mis aitavad turismisektoril paremini ellu jääda. Iga piirkond taastub erinevas tempos ning mõned piirkonnad ning ettevõtted on vähem haavatavad kui teised, seega regionaalmajaduspoliitika on pandeemiaga võitluses oluline vahend (Škare *et al.*, 2021). Valitsused üle kogu maailma püüavad leida tasakaalu oma majanduse käiguhoidmise ja ohtliku tööpuuduse vältimise vahel, püüdes samaaegselt reageerida tõsistele rahvatervise

vajadustele, mis on vajalikud tervishoiusüsteemi kokkuvarisemise ja massiliste surmade ärahoidmiseks (Higgins-Desbiolles, 2020).

COVID-19 on avaldanud kogu turismi arengule märkimisväärsed mõju. Kuna tegemist on nakkusviirusega, mis levib õhu teel läbi inimestevahelise kontakti, siis mõju turismisektori ettevõtetele on erinev. Enim võidavad turismis privaatse teenuse pakkujad, kus on minimaalne kontakt teiste inimestega. Nõudlus looduses pakutavate võimaluste järele kasvab. Matkarajad ja muud vabaõhuatraktsioonid on tõusvas trendis. (COVID-19 mõju..., 2021)

Sellest kõigest tulenevalt, on ka maaturismi areng Eestis tõusuteel. Statistikaameti andmetel jõudis möödunud aastal majutatud siseturistide arv 1,6 miljonini, mis tähendab uut rekordit (Statistikaamet). Huvi sisereiside vastu on tõusnud ning eestlased eelistavad aina enam veeta puhkust oma kodumaal ning tarbida siinseid turismiteenuseid.

Peale puhkuse veetmise aspekti on maapiirkondadesse liikumist ajendanud ka asjaolu, et laienenud on kaugtöö tegemise võimalused ja populaarsus. Linnades elavad suured rahvamassid tihedalt koos, misõttu tunnevad inimesed end seal tunduvalt rohkem ohustatuna COVID-19 nakatumisesse kui maapiirkondades, kus asustatus on hõre ja lähikontakt inimestega väike ning harv. Soov turvalisuse järele suurendab nõudlust maapiirkonnas asuvatele majadele ja suvilatele, mida tõestab elamiskõlblike talude ja suvilate hindade kasv ning kõrge nõudlus turul 2021. aastast.

Töö autor on arvamusel, et COVID-19 eest esmalt ajutiselt maapiirkonda peitu pugunud inimesed on avastanud endi jaoks maal elamise rõõmud ning soovivad sinna päriselt paikseks jääda. Aga mida rohkem on maapiirkonnas ja väikekülades inimesi, seda rohkem on ka erinevaid arvamusi ja soove selle osas, mis tegevusi ja võimalusi piirkond pakkuda võiks. Töö autor on seisukohal, et turismiteenused on suunatud küll turistidele, ent suurel hulgal kasutavad neid ka kohalikud. Seega on kohalike arvamus äärmiselt oluline, kuna just nemad võiksid olla potentsiaalsed turismiteenuste püsitarbijad. Seega on mõistlik ning vajalik, et vaadataks kriitilise pilguga üle pakutavate turismiteenuste kvaliteet ja kvantiteet igas piirkonnas. Ouline on teha valik, kas jätkata ettevõtlusega vanaviisi ja säilitada olemasolev, või muutuda ehk leida uusi ärimudeleid ettevõtte toimimiseks, teadmata kas tervisekriis jätkub või mitte (COVID-19 mõju..., 2021).

2. NÕVA PIIRKOND MAATURISMI SIHTKOHANA

2.1 Ülevaade Nõva piirkonnast

Nõva Osavald (edaspidi nimetatud ka kui Nõva piirkond, Nõva kant) paikneb Läänemaal, Loode-Eestis, looderanniku ääres (vt Lisa 1). Selle pindala on 129,7 km² ning osavalla moodustavad kokku 8 küla: Hindaste, Nõmmemaa, Nõva, Peraküla, Rannaküla, Tusari, Vaisi ja Variku (vt Lisa 2). Nõva osavald moodustati Eesti omavalitsuste haldusreformi käigus 2007. aastal, varasema Nõva valla asemel (SA Läänemaa). Nõva osavald kuulub Lääne-Nigula valla omavalitsuse alla. Nõva Osavalla keskuseks on Nõva küla. Omavalitsuse keskusest Taeblast on Nõva küla 42 km kaugusel, Lääne maakonna keskusest Haapsalust 48 km kaugusel ning Eesti pealinnast Tallinnast jääb Nõva keskus 82 km kaugusele. Nõva osavalla naabriteks on Lääne-Harju vald (Harjumaa), Noarootsi osavald (Läänemaa) ning Lääne-Nigula osavald (Läänemaa).

Nõva piirkond on oma asukohalt eriline turismisihtkoht. Asudes mereäärsel alal, tuleb seda sihtkohta käsitledes silmas pidada, lisaks maaturismi sihtkohale, ka mereäärse turismisihtkoha eripärasid. Lääne-Nigula valla arengukava järgi hinnatakse Nõva piirkonna suurimaks eeliseks potentsiaali puhke- ja loodusturismi sihtkohana. Sõltumata olulisusest puhke- ja turismipiirkonnana, ei ole see asjaolu siiani aastaringsete elanike arvu kasvu kaasa toonud (Arengukava).

Ametlik Läänemaa Turismi kodulehekülj kirjeldab Nõva kui puutumatu loodusega piirkonda, kus on kilomeetrite viisi laulva liivaga randu ning andiderikkaid männimetsasid.

Nõva looduse eripärad tulenevad viimasest jääajast, mil maa kerkis ca 100 m. Kerge jätkub endiselt ligi 3 mm aastas, mille tulemusel merepiir taganeb, rannavöönd laieneb ning vetevõrk ja pinnavormid jätkavad muutumist. (Kivistik, 2012)

Piirkonda on kujundanud suuresti ka 1700 aasta eest toimunud tormide ajastu, mil kuhjus mereranda suur rannavall, mis ulatub tänasel päeval Roostalt üle Dirhami ja Nõva kuni Keibuni välja (Nõva osavald). Eesti parimate hulka kuuluvat laulva liivaga randa (vt Lisa 3), liivikuid, luiteid ja rannavalle loetaksegi Nõva osavalla üheks suurimaks looduslikuks väärtuseks.

Nõva piirkonda jääb kaks maastikukaitseala: Nõva ning Suursoo, kus asuvad suured litemännikud, sood ja rabad, mis omakorda on koduks arvukatele ulukitele ning linnuriigi asukatele. Nõva rannikualad on olulised piirkonnad lindudele rändamiseks ning jäävaba meri talvitumiseks (Nõva osavald). Piirkonda jääb maaturismi seisukohalt väga oluline RMK Nõva puhkeala, kus asub arvukalt erinevaid puhke- ja laagripaikasid, matkaradasid ning külastuskeskus (Loodusega koos).

2.2 Ülevaade pakutavatest turismiteenustest Nõva piirkonnas

Nõva piirkonnas tegutseb käesoleval hetkel 20 turismiteenuse pakkujat, millest 9 on majutusteenuse pakkujad.

Majutusteenuse pakkujad on: Lootuse puhkemaja, Villa Nõva puhkekompleks, Rehetrummi pesapaik, Veskiõie puhkemaja, Nõva Hostel, Nõva Metskonna metsamaja, Ranniku puhkemaja, Samblamaa puhkemaja, Madise puhkemaja.

Lisaks majutusteenusele leiab Nõvalt ka kolm toitlustus- või jaekaubandusteenuse pakkujat: Nõva Break leivakoda, Nõva Mõisa kohvik ning Nõva Pood. Giiditeenusega matkasid pakuvad kaks asutust: MTÜ NordEstNõva ning RMK (Riigimetsa Majandamise Keskus). Avalikuks sportimisvõimaluseks on püstitatud Nõva discgolfi park. Kaks majutuspakkujat (Samblamaa puhkemaja ja Madise puhkemaja) pakuvad ka jalgratta rentimise teenust. Piirkonda jääb üks muuseum – Põlluotsa talumuuseum, ning ka RMK külastuskeskuses. Üheks turismiteenuseks on ka kinoseansid võrgukuuris.

Kõige suuremaks majutusteenuse pakkujaks piirkonnas on Villa Nõva (vt Lisa 4), mis asub Vaisi külas. See puhkekompleks koosneb kolmest majast: peamajast, saunamajast ja veskimajast. Täpne info maksimaalse majutatavuse kohta puudub, ent saab välja lugeda, et see on üle 40 magamiskoha. Kompleksi suurusest tulenevalt sobib Nõva Villa erinevate ürituste korraldamiseks – olgu selleks firmaüritused, pulmad, kokkutulekud või sünnipäevapeod. (Villa Nõva kodulehekülg)

Oma mahutavuselt järgmine asutus on Nõva Hostel (vt Lisa 5), mis asub Nõva küla piiril. Hostelis on terve maja peale koos lisakohtadega kokku 22 magamiskohta. Hostelit saab rentida kas terve majana või valida meelepärane tuba või toad. Eraldi on saadaval broneerimiseks kaks erineva suurusega tuba ning üks apartement. Hostel on asutatud 2019. aastal ning kirjeldab end kui mõnus ning kodune ööbimispaik. (Nõva Hosteli kodulehekülg)

Samblamaa puhkemaja (vt Lisa 6) puhul on tegemist männimetsas asuva veekoguäärse puhkemajaga, millel on suur terrass koos ujumissillaga, mis tagab vaid külalistele oma privaatse suplemiskoha. Majas on neli magamiskohta ning kaks lisavoodi võimalust. Majas on saun ning grillimisvõimalus. Lisaks pakub majutusasutus ka jalgrattarendi võimalust. (Samblamaa puhkemaja kodulehekülg)

Veskijõe puhkemaja (vt Lisa 7) pakub ööbimisvõimalust korraga kuni 17 inimesele. Asutuses on saun (lisateenusena), väligrill ja kaminasaal. Majas saab rentida nii üksikuid tube kui kogu maja. Puhkemaja asub Vaisi külas, Nõvalt paar kilomeetrit Tallinna poole. (Veskijõe puhkemaja kodulehekülg)

Madise puhkemaja (vt Lisa 8) asub Rannaküla külas. Puhkemaja kompleks koosneb külalistemajast, saunamajast, kämpingumajast, päkapikumajast, jagatud köögist ning metsamajast. Puhkemajas on neli voodikohta ning kaks lisavoodi võimalust. Kämpingumajas on neli voodikohta. Nii päkapikumaja kui metsamaja mahutavad mõlemad kaks inimest. Jagatud kööki võivad kasutada kõik puhkemaja külalised, hoolimata, millise maja majutuseks on valinud. Madise puhkemaja pakub ka jalgrattarendi võimalust. Puhkemaja asub männimetsas, merest ühe kilomeetri kaugusel. (Madise puhkemaja kodulehekülg)

Ranniku puhkemaja (vt Lisa 9) asub mere kaldal, Rannaküla külas. Majas on üks magamistuba nelja voodikohaga. Võimalik on lisada kuni kaks lisakohta. Majas on kaminaruum ning väliterrass, kust avaneb vaade merele. (Ranniku puhkemaja kodulehekülg)

Nõva Metskonna metsamaja (vt Lisa 10) on eraldatud ja privaatsetes kohas, asudes keset Rannaküla küla männimetsa. Kokku on võimalik majutada kahe magamistoa peale neli inimest. Liivarand mõnusa ujumiskohaga asub ühe kilomeetri kaugusel. (Nõva metskonna metsamaja kodulehekülg)

Lootuse puhkemaja (vt Lisa 11) asub Nõmmemaa külas männimetsade vahel. Majas on nelja inimese ööbimisvõimalus, kööginurk, kamin ja saun. Lastele mõeldes on ehitatud mängumajake ja kiik. Lisateenusena pakub asutus kümblustünni kasutamise võimalust. Puhkemaja ise nimetab end Spa-ks, kuna on mõeldud inimeste taastus- ja rahupaigaks ning suuremad üritused ega peod pole teretunud. (Lootuse Puhkemaja kodulehekülg)

Rehetrummi pesapaik (vt Lisa 12) asub Nõva külast paari kilomeetri kaugusel Haapsalu pool ning pakub võimalust telkida taluõue territooriumil oma telgiga. Talumaa ala on väga suur, seega saab segamatult valida meelepärase koha oma telgi ülespanekuks. Talu ise on väga ajalooline, ulatudes tagasi 17. sajandisse. Alalt leiab ka tiigi, lõkkeplatsi ja grillimiskohad. Taluõuel on lubatud korraldada erinevaid väliüritusi, piknikuid ja muid koosviibimisi. (Rehetrummi pesapaiga kodulehekülg)

Lisaks majutusasutustele leiab piirkonnast veel turismiteenuseid. Kevadest sügiseni näitab Eesti režissöör Marko Raat vanas kaluri võrgukuuris, mis on temale suvekoduks, dokumentaalfilme. Tihti peale on kohal ka näidatava filmi autor või muu asjaosaline, kes juhatab seansi sisse. Kinoseansid toimuvad valdavalt üks kord kuus alates aastast 2010 ning koguvad järjest enam tuntuks. (Võrgukuuri Facebooki lehekülj)

Nõva Break leivakoda asub Nõva külas ning tegutseb suviti ühtlasi ka turismi-infopunktina. Aastaringelt valmistatakse leivakojas käsitööleiba, hapusaia ning muid küpsetisi. Nõva leivakoda pakub ettetellimisel leiva ja saia valmistamise koolitusi, mida mahub leivakotta korraga kuni viis inimest õppima. Koolitus sisaldab juhendaja abil küpsetamist ja teooria käsitlemist ning kestab kokku neli tundi. Kaasa saavad osalejad õpetuse ning juuretise, et ka hiljem kodus omal käel pätsi küpsetamist proovida. (Nõva Break OÜ Facebooki lehekülj)

Nõva küla keskses asuvad ettevõtte Laitamm & KO OÜ alla kuuluvad Nõva Pood ning Nõva Mõisa kohvik. Nõva Mõisa kohvik on ainuke söögikoht, mis jääb Nõva osavalla piiridesse. Lähim söögikoht asub naaberosavallas Roostal, mis on 10 kilomeetri kaugusel Nõva külast. Nõva Mõisa kohvik on rajatud kunagisse mõisa tööliste majja, milles hiljem oli ka kohalik meierei. Toit, mida kohvikus pakutakse, on kodune ja maalähedane. Kohvik võtab vastu ka grupitoitlustusi, mahutades II korruse saali kuni 50, kohvikusaali 30 ning terrassile kuni 70 istekohta. Nõva Mõisa kohvik pakub ka *cateringi* teenust, mida saavad tellida nii kõik erakliendid kui ka näiteks ümbruskonnas asuvad majutusasutused. Niisamuti on Nõva pood ainuke toidupood piirkonnas. Järgmine toidupood asub 10 kilomeetri kaugusel Dirhamis, mis on suuruselt väga pisikene ning piiratud sortimendiga. Esimene suurem toidupood asub Linnamäel, mis on 25 kilomeetri kaugusel Nõva külast.

Põlluotsa Talumuuseum on ainuke muuseum Nõva Osavallas ning sedapuhku täiesti tasuta huvilistele külastamiseks. Tegemist on ühe vähese talukompleksiga Eestis, kus on säilinud kõik talu hooned, mis ühte eelmise sajandi talukompleksi kuuluvad. Esimene hoone Põlluotsa talus on ehitatud 1883.aastal. Talumuuseumis saab tutvuda eelmise sajandi talutööriistadega, hoonetega, puidu- ja kivinäitusega, käsitööga ja vanaaegsete majapidamistarvetega. Muuseum asub Peraküla külas, RMK Nõva külastuskeskuse vastas. (Põlluotsa Talumuuseumi kodulehekülj)

RMK Nõva külastuskeskus on RMK Nõva puhkeala keskus, kus saab vaadata loodusnäitusi ja uurida mikroskoobiga liivamaailma. Külastuskeskus pakub loodushariduslikke õppeprogramme ning jagab teabematerjali ja infot Nõva ning teiste RMK puhkealade kohta. Külastuskeskusest saavad alguse mitmeid õpperajad ning nutimängud. RMK pakub ka koos giiditeenusega juhendatud matkasid. (Nõva puhkeala kodulehekülj)

Samuti pakub giiditeenust ümbruskonna matkaradadele MTÜ NordEstNõva, kes tutvustab peamiselt Nõva mõisa pärandkultuurirada ning viib tutvuma teadaolevalt vanima Mandri-Eesti puukirikuga, milleks on Nõva Püha Olevi kirik (MTÜ NordEstNõva kodulehekülj).

Sportliku ja aktiivse puhkuse huvilistele on püstitatud Rannaküla metsade vahele Nõva Discgolfi park. Discgolfi park avati 2020 aasta suvel ning pargis on 18 korviga rada kogupikkusega 1351 meetrit (Discgolfirajad kodulehekülj).

Töö autori seisukohalt on piirkonnas piisavalt palju erinevaid majutuspakkujaid. Küll aga leiab autor, et piirkonnas pole piisavalt hästi ära kasutatud mere ja järvede lähedusest tulenevaid võimalusi põnevate turismiteenuste pakkumiseks. Piirkonnal on tunduvalt rohkem potentsiaali kui seda tänaseks ära kasutatud on. Täiendamist vajavad rekreatiivsed tegevused. Nõva kandis on piisavalt palju erinevaid ressursse, et olla atraktiivne ja rohkelt elamusi pakkuv turismipiirkond. Lisaks aktiivsete tegevuste puudusele leiab autor, et piirkonnas on liiga vähe toitlustusteenusepakkujaid sellise suvituspiirkonna kohta. Nõva kandis võiks olla vähemalt kaks või isegi kolm toitlustusasutust, hetkel on vaid üks.

3. TURISMITEENUSTE ARENDAMISE VÕIMALUSED NÕVA PIIRKONNAS

3.1 Uuringu meetodika ja eesmärk

Käesolev uuring tugineb küsitlusuuringul (ingl k *Survey Research, questionnaire*), mis on üks andmekogumismeetoditest, millega kogutakse kvantifitseeritavaid andmeid, mida on võimalik statistiliselt analüüsida. Küsitlusuuringu eelis on see, et andmed kogutakse just uurimiseesmärgil. See eeldab, et andmekogujal ehk uuringu läbiviijal peab algusest peale olema selge ettekujutus sellest, milliseid andmeid tal uurimuse läbiviimiseks vaja on. (Beilmann, 2020)

Küsitlusuuringut kasutatakse, et vastata tõstatatud küsimustele ja lahendada püstitatud või vaadeldud probleeme. Küsitlusuuring on antud uuringu läbiviimiseks vajalike andmete kogumiseks õige meetod, sest soovitakse koguda andmeid paljudelt inimestelt ning neid saab koguda valdavalt kinniste küsimustega ehk standardiseeritult. Küsitlusviisiks on veebiküsitlus, kus vastajad saavad läbi autori poolt jagatava küsitluskeskkonna lingi vastata küsimustikule. Kirjalik küsitlus nõuab minimaalseid ressursse (personali ja kulusid) ning sobivad kõige paremini konfidentsiaalse teabe hankimiseks (Glasow, 2005). Antud uuringu puhul ei ole vajalik vastaja isiku tuvastamine. Ühtlasi võimaldab kirjalik küsitlus vastajal vastata küsimustikule vabalt valitud tempos ja vastamise järjestuses. Küsitlustulemuste töötlemiseks on kasutatud andmetöötlusprogrammi *MS Excel*. Koostatud küsitlusuuringu valimiks on Eesti siseturistid, kes on viimase kahe aasta jooksul külastanud Nõva piirkonda. Ankeetküsitluse vorm on koostatud *Google Forms* abil ning on välja toodud töö lisades (vt Lisa 13).

Ankeetküsitluse eesmärgiks on välja selgitada siseturistide teadlikkus Nõva kui maaturismisihtkoha olemasolust, nende rahuolu pakutavate turismiteenustega ning puudused turismiteenuste valikus ehk siis välja selgitada, mida soovivad siseturistid näha ja tarbida turismiteenustena Nõva piirkonnas.

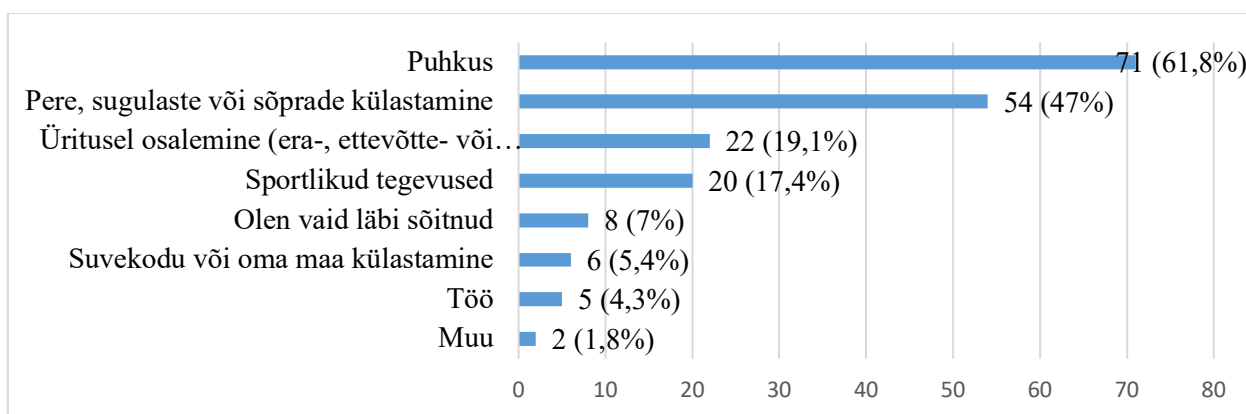
Ankeetküsitlus viidi läbi vaid veebi vahendusel. Küsitluslinki jagati sotsiaalmeedia platvormil *Facebook*. Ankeet oli vastamiseks aktiivne vahemikus 4.03.2022 – 25.04.2022. Küsitlusankeedis

oli kuni 13 küsimust, millest 8 olid kohustuslikud küsimused ning ülejäänud viiele vastamine olenes sellest, kas inimene on Nõva piirkonnas ööbinud või kas tal on soovi arvamust avaldada avatud küsimustele vastates. Kokku koguti 115 vastustega ankeeti.

3.2 Ankeetküsitluse tulemused

Käesoleva töö ankeetküsitlus on üles ehitatud nii, et esimeses osas keskendutakse Nõva piirkonna külastamise põhjustele ning majutuskohtade eelistustele. Teises jaotuses on rõhk Nõva turismiteenuste hindamisel, nende puuduste väljatoomisel ning ettepanekute kogumisel. Viimases osas on vastajate üldistavad andmed.

Esmalt soovis töö autor teada, mis eesmärgil külastasid vastajad Nõva piirkonda. Tegemist oli küsimusega, kus vastaja võis valida mitu vastust juba ette antud variantide hulgast, või lisada enda vastus vabas vormis. Küsimusele vastamine oli kohustuslik. Selgus, et enim külastasid vastajad Nõva piirkonda just puhkuse eesmärgil (71 vastanut)(vt Joonis 1). Järgmiseks toodi välja pere, sugulaste või sõprade külastamine (54 vastanut), seejärel üritusel osalemine (era-, ettevõtte- või kogukonnaüritus) (22 vastanut) ning sportlikud tegevused (20 vastanut). Kaheksa vastanut on Nõva külastanud vaid läbisõidul, viis vastanut on teinud seda töö tõttu. Lisaks juba ette antud vastusevariantidele toodi kuuel korral välja põhjenduseks oma suvekodu või krundi külastamist.

Joonis 1. Nõva piirkonna külastamise eesmärk

Allikas: autori koostatud

Järgmiseks soovis töö autor teada kaua viibisid vastanud piirkonnas oma viimasel külastuskorral. Valikus oli neli vastusevarianti: päevane reis (ilma ööbimiseta); 1 öö; 2 ööd; 3 või rohkem ööd. Vastused jagunesid üpris võrdselt kõikide variantide vahel. Enim osutusid valituks kõige lühem

ning pikem reisipikkuse aeg: päevane reis (ilma ööbimiseta) (33%), 3 või rohkem ööd (27,8%). Üheks ööks tulid piirkonda 22,6% vastanutest ning kaheks ööks 16,5%.

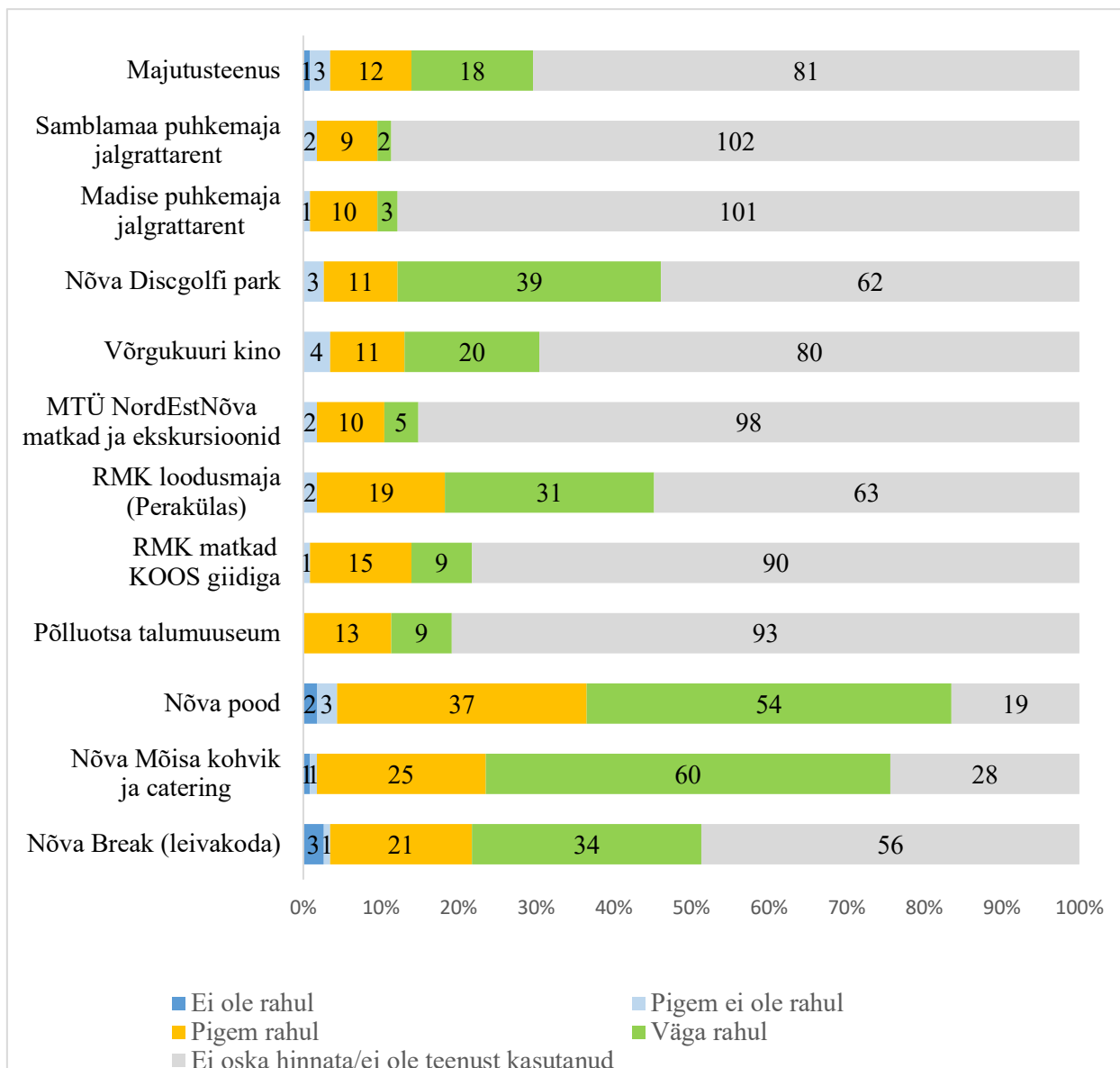
Vastanud, kes on piirkonda külastades jäänud vähemalt üheks ööks, said järgmise küsimuse juures märkida ära peatumispaiga, kus on öö veetnud. Valikus olid kõik piirkonnas asuvad majutuskohad. Lisaks võimalik märkida variandid, „ööbisin oma telgis/autos/matkabussis“, „peatusin sõprade/tuttavate juures“ ning ka kirjutada oma vastus vabas vormis.

Enim valitud variantideks osutusidki peatumine sõprade ja tuttavate juures (57 vastajat) ning ööbimine oma telgis, autos või matkabussis (25 vastajat). Majutusasutustest toodi enim välja Nõva hostel (9) ja Samblamaa puhkemaja (6). Seitse vastanut ööbisid oma enda suvekodus.

Üle poolte vastajatest (52,4%) hindasid majutuskoha valimisel määravaks asukoha. Oluliseks peeti ka hinda (35,7%) ning varasemat positiivset kogemust (34,5%). Seega kui hinna ja kvaliteedi suhe on paigas ning külastaja saab positiivse elamuse osaliseks, ööbib ta suure tõenäosusega samas majutuskohas ka järgmine kord, mitte ei otsi uut ööbimispaika.

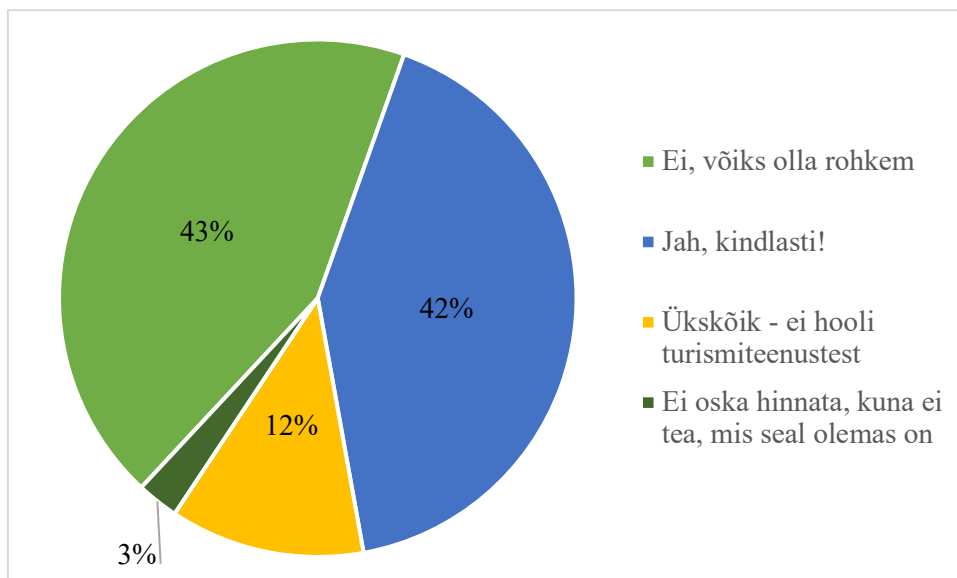
Järgmises küsimuste jaotuses selgitati välja vastajate hinnang Nõva piirkonnas pakutavatele turismiteenustele. Selleks kaardistas töö autor kõik Nõval pakutavad turismiteenused. Iga turismiteenuse hindamine oli kohustuslik kõikidele vastajatele. Hinnata sai teenuseid viies kategoorias: „ei ole rahul“, „pigem ei ole rahul“, „rahul“, „väga rahul“, „ei oska hinnata/ei ole teenust kasutanud“. Asendades sõnalised väärtused arvulistega, hindasid vastajad teenuseid 4-palli süsteemis, kus number 1 tähistas „ei ole rahul“, 2 „pigem ei ole rahul“, 3 „rahul“ ning 4 „väga rahul“. Tulemusena selgus, et suurem osa vastanutest ei ole loetletud teenuseid kasutanud ja ei oska neid seega hinnata (vt Joonis 2). Kes aga vastanutest on teenuseid tarbinud, on jäänud pigem rahule või väga rahule. Hinnanguid, kus tarbija pigem ei ole rahul või ei ole rahul, on mõni üksik iga teenuse kohta. Vaid Põlluotsa talumuuseum ei saanud ühtegi negatiivset tagasisidet ning külastusega oldi pigem rahul või väga rahul. Vastanute seas kõige tarbitumaks teenuseks oli Nõva pood (83,5%), mis tähendab, et vaid 19 inimest 115-st ei külastanud poodi. Hinnangute mediaaniks on 4, mis näitab et vastajad on Nõva poega väga rahul. Keskväärtuseks moodustub väärtus 3,5. Selle järel on tarbituimaks teenuseks Nõva Mõisa kohvik, mida hindas 87 vastanut (75,7%) ning Nõva Break leivakoda, mida hindas 59 vastanut (51,3%). Töö autori seisukohalt oli selline tulemus oodatav, kuna need ettevõtted asuvad peatee ääres, mistõttu turist sõidab neist mööda ja suure tõenäosusega ka külastab. Sellel, mistõttu nii paljusid olemasolevaid teenuseid nii vähe tarbiti, võib olla autori arvamusel mitu põhjust: ettevõtte vähene või puudulik turundustegevus, infovaene või aegunud kodulehekülg, ei ole nähtav sotsiaalmeedia lehekülgedel ega *Google Mapsis* või näiteks ei tee ettevõtte koostööd kohaliku turismiinfopunktiga.

Joonis 2. Küsitlusele vastanute hinnang Nõva piirkonna turismiteenustele
Allikas: Autori koostatud

Järgmiseks küsis töö autor, kas küsitlusele vastanute arvates on Nõva piirkonnas piisavalt vaba aja veetmise võimalusi. Siinkohal jagunes arvamus peaaegu pooleks (vt Joonis 3). 42% vastanutest on arvamusel, et Nõval on kindlasti piisavalt vaba aja veetmise võimalusi, 43% arvab, et võiks olla rohkem. Leidus ka 14 vastajat (12%), kes ei hooli turismiteenustest, seega neil on ükskõik, kas ja kui palju teenuseid olemas on. Kolm vastanut vastasid, et nad ei tea, missugused turismiteenused Nõval üldse olemas on, seega nad ei oska hinnata, kas neid on piisavalt või mitte.

Joonis 3. Küsitlusele vastanute hinnang vaba aja veetmise võimaluste rohkusele
Allikas: Autori koostatud

Inimesed, kes leidsid, et Nõval ei ole piisavalt vaba aja veetmise võimalusi ning neid võiks olla rohkem, said järgmise küsimuse juures kirjeldada, millistest turismiteenustest nad puudust tunnevad. Kokku avaldasid arvamust sealkohal 47 vastajat 50-st. Lisades juurde ka järgmise küsimuse vastused, kus said vastajad lisada muid meelepäraseid ettepanekuid Nõva piirkonna turismiteenuste arendamiseks, tuli kokku 78 ettepanekut Nõva turismiteenuste rikastamiseks. Töö autor koondas kõik vastused ja ettepanekud kokku viite kategooriasse: laenus ja varustuse rent, üritused, toitlustus, aktiivsed tegevused ning muud ettepanekud. Majutusvaldkonnas ei tulnud mitte ühtegi ettepanekut.

Vaieldamatult soovisid küsitlusele vastanud enim juurde aktiivseid puhkuse veetmise võimalusi. Kuigi enamjaolt oli välja toodud vaid fakt, et neid võiks olla rohkem (13 vastanut), siis mõned vastajad ka täpsustasid lisaks, mis nendeks tegevusteks olla võiksid. Näiteks pakkusid kolm vastajat välja, et Nõval võiks olla väike väljõusaal, näiteks asukohaga Discgolfi pargi alguses, et enne rajale minekut lihased soojaks treenida või hiljem väike lisatreenn teha. Kahel korral toodi välja, et piirkonnas võiksid olla suusarajad ja seikluspark. Lisaks toodi välja, et võiks olemas olla viburada, võimalus minna koos kalameestega kalale ning osa võtta ATV-dega maastikusõitudest. Aktiivse tegevuse alla koondas autor ka telkimise ning matkamisega seonduvad tegevused ning ettepanekud. Suureks puuduseks arvavad vastajad olevat seda, et ei ole olemas avalikku kasutatavat dušši. Kui soovitakse telkida mitu päeva järjest ühes kohas, siis soovitakse ka end vahepeal värskendada. Selline avalik pesemispunkt on näiteks olemas 25km kaugusel Dirhami

sadamas, millega turistid on väga rahul, ent Nõva piirkonnas telkijate jaoks on see ebamugavalt kaugel ning tähendab telkide ja varustuse kokku pakkimist ning teise kohta liikumist. Lisaks toodi välja puudus joogiveepunktidest, kus inimesed saaksid oma pudelisse puhast joogivett lasta. Matkamisel ja telkimisel on just puhta joogivee muretsemine üks põhimuresid. Joogivesi võiks olla igal pool ja alati kergelt kättesaadav ning kvaliteetne. Üks vastanu leidis, et piirkonnas võiksid toimuda laternamatkad, sarnaselt juba Dirhamis või Rummu karjääris toimuvatele.

Toitlustuse poolelt toodi välja, et Nõva piirkonnas võiks olla tunduvalt rohkem söögikohti. Hetkel üks ainuke kohvik on tihtipeale üle rahvastatud ning inimestel on valik – kas einestada ainukeses olemasolevas söögikohas või valmistada ise süüa. Üks söögikoht aga ei suuda rahuldada kõikide klientide soove ja vastata kõigi maitse-eelistustele.

Ürituste ja muude ettevõtmiste poole pealt leidsid kolm vastajat, et piirkond on suurepärase eeldustega suviste kontsertsarjade korraldamiseks. Võrdluseks toodi näiteks Käsmut, mis asub pealinnast umbes sama kaugel kui Nõva Tallinnast ning on samuti kaunis mereäärne paik. Veel toodi välja, et korraldada võiks metsajooksuvõistlust, välikino ja talgud, millest saaksid kõik huvilised osa võtta ja kätt proovida maotöodes, mida tänapäeval tihtipeale linnainimesed oma tavaelus teha ei saa.

Kõige rohkem erinevaid ja konkreetseid ettepanekuid koondus laenutuse ja varustuse rendi kategooria alla. Neljal korral toodi välja, et mere ääres võiks olla nii SUP laudade rentimise võimalus kui ka aerupaadi ning vesijalgratta rent. Nõva keskusesse soovitakse võimalust rentida jalgrattaid, et ei peaks laiemat piirkonda avastama vaid autoga ning lisaks ka võimalust osta erinevaid matka- ja jalgrattaradade kaarte. Veel toodi välja, et võiks olla võimalus rentida õnged kalale minekuks ja tõukekelke talvisel perioodil. Üks vastanu leidis, et kui on olemas discgolfi park, siis võiks olla võimalus rentida ka discgolfi kettaid näiteks kohalikust poest või turismiinfopunktist.

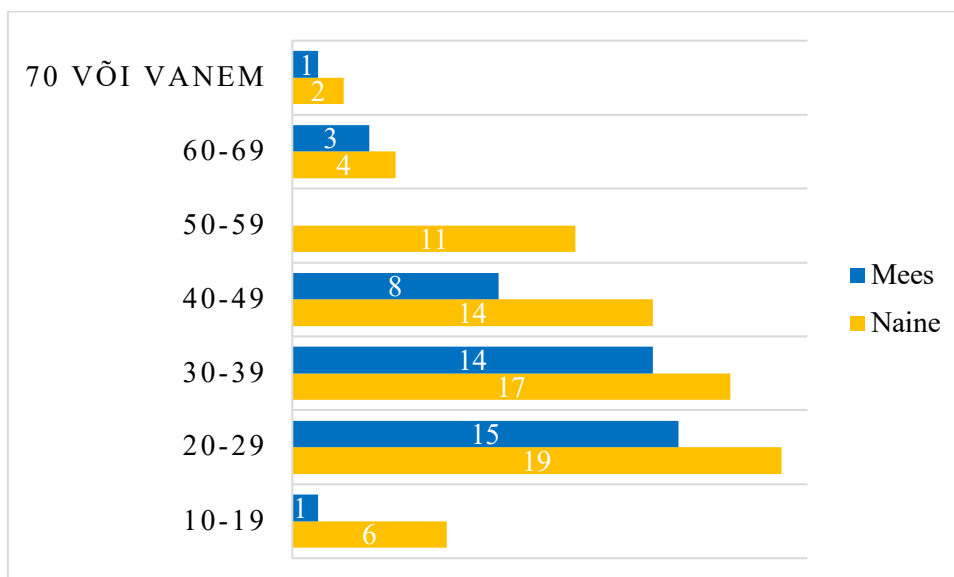
Lisaks erinevatele väljatoodud turismiteenuste ettepanekutele, leidsid mitmed vastajad ka, et Nõva sadam tuleks korda teha ning niisamuti Rannaküla-Peraküla vaheline autotee, kuna Peraküla on üks külastatavamaid kohti Nõva piirkonnas. Näiteks oli 2021. aasta suvel Nõva puhkeala RMK puhkealadest populaarsuselt kolmas Eestis (Nõva puhkealal käis..., 2020).

Mitmel korral toodi välja, et Nõval võiks olla oma turismiinfo lehekülg, et inimesed oleksid rohkem teadlikud juba olemasolevatest võimalustest ning teaksid kust infot otsida, kui on soov piirkonda puhkama tulla. Üks vastanu pakkus välja, et Nõval võiks olla oma brändimärk, mille alla koondada kohalik käsitöö ja muud toodangud nagu seda on näiteks Ehtne Saaremaa märgis.

Peale ettepanekute ning turismiteenuste puuduste kirjeldamise uuris töö autor, millised peamised märksõnad seonduvad vastajatel Nõva piirkonnaga. Tegemist oli küsimusega, kus sai valida juba olemasolevate vastuste seast või lisada endale meelepärane. Valikus olid märksõnad nagu: „puhas loodus“, „vaikus, rahu“, „rand ja meri“, „marja- ja seenemetsad“, „puhkus“, „vaatamisväärsused“, „kalastamine“ ning „matkamine“. Kõige rohkem seostus vastajatele piirkonnaga „rand ja meri“ – 90,4% vastanutest valis selle variandi. Populaarsuselt järgmine variant oli „puhas loodus“ (71,3%), „vaikus, rahu“ (63,5%), „puhkus“ (59,1%) ja „marja- ja seenemetsad“ (45,2%). Vähem seonduv vastanutele piirkonnaga „matkamine“ (32,2%), „kalastamine“ (20,9%) ja „vaatamisväärsused“ (13%). Lisaks olemasolevatele variantidele toodi välja märksõnad nagu „ilusad männimetsad“ (3 vastanut) ja „järved“ (1 vastanu).

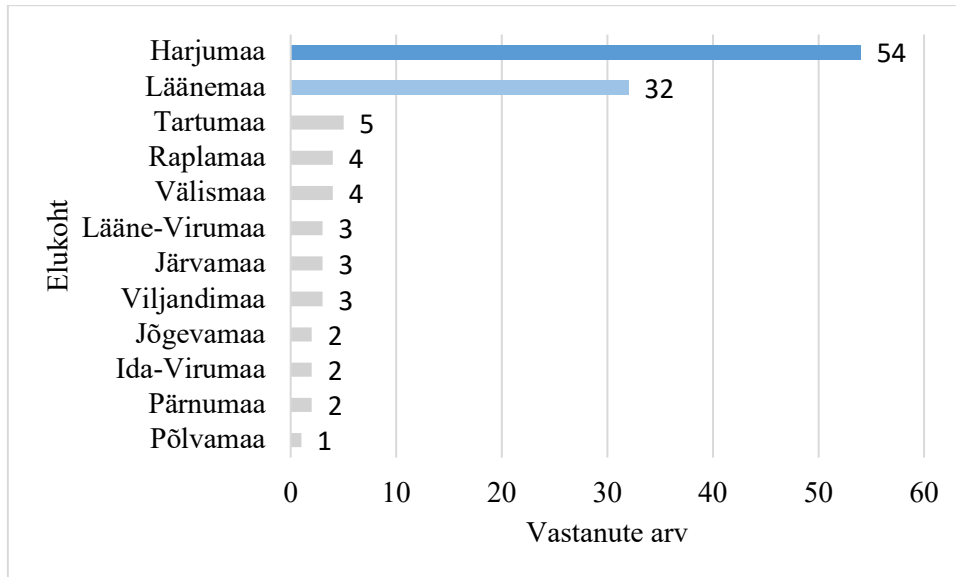
Nõva piirkonda puudutavate küsimuste lõpuks soovis autor teada, kas küsitlusele vastajad soovitaksid oma tuttavatel Nõva piirkonda külastada. Selles küsimuses oldi suuresti ühte meelt – 114 vastanut (99,1%) soovitaksid piirkonda külastada, üks vastanu (0,9%) seda ei teeks.

Viimane küsimuste plokk koosnes vastajate üldistest andmetest nagu sugu, vanus, elukoht. 115st vastajast 73 olid naised (63,5%) ja 42 mehed (36,5%). Vanuselisel jagunes vastajaid igasse ette antud vanuse vahemikku. Vanuse tunnuse moodiks oli vahemik 20-29 (29,6%). Pea sama palju vastajaid oli vanuses 30-39 (27%). Võrreldes naiste ja meeste vanuselist osakaalu (vt Joonis 4), siis vastanud naiste vanuseline osakaal oli üsna võrdne, ent vastanud meeste suurem osakaal oli selgelt vanuses 20-29 ja 30-39 (kokku 29 vastanut 42-st). Vanusevahemikus 50-59 ei olnud ühtegi meessoost vastanut.

Joonis 4. Küsitlusele vastanud meeste ja naiste vanuseline jaotus
Allikas: Autori koostatud

Elukohana oli esindatud peaaegu kõik Eesti maakonnad ning neli vastanut (3%) olid märkinud elukohaks ka välismaa (vt Joonis 5). Küsitlusele vastajaid ei olnud Hiiu-, Saare-, Valga- ja Võrumaa maakondadest. Enamus vastanutest elavad Harjumaa, kokku 54 vastanut (47%) või Läänemaal, kokku 32 vastanut (28%). Ülejäänud esindatud maakondades oli vastanute arv 1-5, moodustades kokku 22%.

Joonis 5. Küsitlusele vastanute jaotumine elukoha järgi
Allikas: Autori koostatud

Sellist ulatuslikku elukoha erinevust vastanute vahel võib põhjendada Nõva asukohast tulenevalt. Nõva osavald asub Läänemaal ning selle naabermaakonnaks on Harjumaa, seega on Nõva soodsas asukohas just pealinnast tulijale ning samast maakonnast külastajatele.

Töö autori jaoks ei ole üllatav, et valdav enamus Nõva piirkonda külastanutest soovib seda piirkonda külastada ka oma tuttavatel. Küll aga oleks kasuks, kui piirkonda mitte külastada soovitajatelt uuritaks põhjust, miks nad Nõva kanti külastada ei soovita.

3.3 Järeldused ja ettepanekud

Läbiviidud uuringu põhjal saab teha mitmeid ettepanekuid ja järeldusi turismiteenuste mitmekesistamiseks ja arendamiseks Nõva piirkonnas. Küsitlusele vastanud tõid välja kitsaskohti erinevatest turismiteenuste valdkondadest, mille abil ettevõtjad ja kohalik osavallakogu saavad oma teenuseid parendada ning inimestele uusi teenuseid luua.

Nõva piirkonda külastavad igas vanuses inimesed, soost ja elukohast sõltumata, kelle põhilisemaks eesmärgiks on eelkõige puhkus ning sõprade, tuttavate ning pereliikmete külastamine ja nendega koosviibimine. Eelistatumaks reisipikkuseks küsitluse tulemusena on kas lühem päevane puhkus või siis vähemalt kolme öö pikkune puhkus. Sellest tulenevalt peaks piirkonnas olema tegevusi nii lühemaks ühepäevaseks kiirpuhkuseks kui ka pikemaks reisiperioodiks. Mida rohkem on erinevat tüüpi tegevusi, seda rohkem on lootust, et puhkajad viibivad piirkonnas pikemat aega.

Analüüsi tulemusel selgus, et väga suur hulk Nõva piirkonda külastanute seast ei ole sealseid turismiteenuseid tarbinud ega oska ka sellest tulenevalt neid hinnata. Põhjusi selleks võib olla mitmeid, kuid üheks määravamaks on kindlasti vähene turundus. Inimesed lihtsalt ei tea, mis võimalused juba olemas on. Seda fakti toodi ka mitmel korral vastanute seas välja. Näiteks puudub Nõva Osavalla kodulehel ajakohane informatsioon piirkonnas pakutavate turismiteenuste kohta. Huviline peab otsima väga mitmetest allikatest, milliseid teenuseid ja võimalusi piirkonnas pakutakse. Valla turismitegevust korraldav inimene võiks hallata kodulehel kuvatavat informatsiooni, et see oleks ajaga kaasas käiv ning kehtiv. Niisamuti võiks luua täiesti uue eraldiseisva Nõva turismiinfo lehekülje, kust kõik huvilised saaksid asjakohast sisu ja aktuaalset informatsiooni. Olles seeläbi rohkem pildis kogu maakonnas ja ülejäänud Eestis. Kindlasti tasuks siinkohal teha lähedalt koostööd ka maakonna turismiinfokeskusega, mis asub Haapsalus ja mille tegevust koordineerib SA Läänemaa.

Peale selle oleks ettevõtjatele suureks abiks, kui valla poolt korraldataks turundus- ja arenduskoolitusi. Oma ettevõtet oskuslikumalt müües tõuseb klientide arv märkimisväärselt ning seeläbi ka tulu. Arenduskoolitused õpetaksid ettevõtjatele hindama ettevõtte potentsiaali ning valima paremat suunda oma äritegevuses.

Küsitluse olulisimaks osaks loeb töö autor just vastanute endi poolt tehtud ettepanekuid ja soovitusi turismiteenuste kohta.

Võttes arvesse vastanute ettepanekuid, saavad olemasolevad ettevõtted oma teenusevalikut hõlpsasti laiendada. Tehes investeringuid, on ettevõtetel võimalik teenida suuremat tulu. Näiteks võiks Nõva turismiinfopunkt varustada end discgolfi ketaste ning jalgratastega, mida inimesed saaksid rentida, et aktiivselt vabas õhus aega veeta. Tegelikult on Nõva piirkonnas konkurentsitu kogu rendiäri valdkond. Piirkonnas on potentsiaali luua rendiäri, mis pakub erinevaid vee peal kasutatavaid vahendeid nagu SUP laud, aerupaat, vesijalgratas ja lihtõng ning maismaal tarbitavaid vahendeid nagu elektritõukeratas, jalgratas ja kumblustünn või saun. Kumblustünni ja sauna rendiäri oleks otstarbekas teha lähedalt koostööd kõikide majutusettevõtetega, kellel saunalahendus puudub. Seeläbi saab nii rendiäri kui majutuspakkuja kasu rahulolevate klientide

ning suurema tulu näol. Lähtuvalt uuringutulemustest on rekreatiivsete teenuste puudumine vastanute jaoks üks olulisimaid ning vajaks lahendamist esmajoones.

Uute teenuste asutamine piirkonda loob mitmeid uusi töökohti – nii hooajalisi kui aastaringseid. Autori arvates on töökohtade puudumine maapiirkondades põhiliseks põhjuseks, miks inimesed maale elama ei saa tulla, kuigi soov selleks on olemas. Uute elanike näol suurenevad ka valla eelarvesse maksulaekumised. Seega valla ülesandeks on tagada head tingimused töökohtade tekkimiseks, et inimesed saaksid maale elama tulla.

Mitmel korral avaldasid küsitlusele vastanud rahulolematust toidlustusteenuse valiku puudumises. Nad on olemasoleva teenusega küll pigem rahul, kuid inimene soovib, et tal oleks valik selle vahel, kuhu sööma minna, mitte selles kas minna või mitte minna. Piirkonnas on vaid üks söögikoht, kuid ruumi on seal rohkematele. Kliente jaguks hooajaliselt kindlasti vähemalt mitmele söögikohale. Üheks parimaks ettepanekuks peab töö autor avaliku pesemispunkti rajamist ning puhta joogivee võimaluse tagamist. Tegemist on ettepanekutega, mis rahuldavad inimeste põhivajadusi – puhas joogivesi ning pesemisvõimalused reisil olles. Pesemispunkti loomine ei ole vallale suur väljaminek, kuid kasu sellest üüratu. Telkijate ja matkajate rahulolu tõuseb märkimisväärselt. Ühtlasi joogiveepunktide rajamine salvkaevude näol on suureks abiks ka kohalikele inimestele kriisiaegadel, kui näiteks tormi tõttu pole majades elektrit ja ka seega vett.

Autori seisukohaks on, et kindlasti tasub samalaadset küsitlust läbi viia ka kohalike elanike seas, et teada saada, mida nemad sooviksid oma kodukandis näha ning teenustena tarbida.

Turismimajandus on tänapäeval maapiirkondades väga oluline ning äärmiselt vajalik. Turismiteenuste arendamine loob potentsiaalselt uusi töökohti ning parandab üleüldist heaolu ning elukvaliteeti piirkonnas. Nõva osavald võiks olla tänu turismiteenuste arendamisele tunduvalt atraktiivsem turismisihtkoht ning elukoht.

Kuna Nõva piirkond asub suures mahus looduskaitsealal, siis tuleb turismiteenuste arendamisel ning juurde planeerimisel võtta arvesse kõiki kehtestatud piiranguid nii kohalikul kui Vabariigi tasandil. Erinevate lubade taotlemisel äritegevuseks võib tekkida vastuolu loodust kaitsvate seadustega.

KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö teemaks on „Turismiteenuste arendamine maapiirkondades Nõva osavalla näitel“. Lõputöö oodatav tulemus oli leida ning pakkuda välja arengusuunad ja -võimalused Nõva piirkonna turismiteenuste arendamiseks, uuendamiseks ja mitmekesistamiseks. Ühtlasi saada ülevaade hetkelisest rahulolust Nõval pakutavate turismiteenustega.

Töö teooria osa annab mõista, kui suur olulisus on tänapäeval maaturismil ning maapiirkonnas pakutavatel turismiteenustel. Turism on valdkond, mis aitab säilitada elukvaliteeti ka väikekülades nagu seda on Nõva. Maapiirkonnas on vaja tegeleda ettevõtluse mitmekesistamisega, et luua rohkem töökohti ning väärtust piirkonda. Peale selle kirjeldab töö teoreetiline osa seda, mille poolest erineb maaturism linnaturimist ning milles peitub maaturimi olemus ja eripära. Maaturismi hulka kuuluvad mitmed turismiliigid, millel on iseäralikud tunnusjooned. Teooria annab ülevaate sellest, missugused on just maapiirkonnas pakutavad turismiteenused.

Viimasel paari aastal on COVID-19 avaldanud märkimisväärselt mõju kogu maailmale ning majandustegevusele. Nii on töös kirjeldatud ka COVID-19 mõju maaturismi arengule.

Teooria teine pool keskendub Nõva eripäradele, kirjeldades detailselt, missuguse piirkonnaga on tegu ning millised turismiteenused tänaseks juba piirkonnas olemas on. Nõva on looduskaunis koht Eesti loodepoolses osas, kus on rohkelt metsi, soid ja rabasid, järvesid ning meri ja rannad. Kas aga piirkonna eripäradest tulenevaid eeldusi on kasutatud piisavalt, et inimestele meeldiks Nõval käia ning seda korduvalt?

Küsitlusuuringu tulemused andsid ülevaate hetkelisest rahulolust Nõval pakutavate turismiteenustega. Tugevalt kuvab hinnangutest läbi, et inimesed on vähe teadlikud sellest, missugused turismiteenused piirkonnas üldse olemas on. Kui turismiteenuste vähene tarbimine on tingitud infosulust ja vähesest turundustegevusest, siis seda probleemi on ettevõtetel lihtne parandada, kui nad on sellest teadlikud.

Küsitlusele vastanute ettepanekuid arvesse võttes, saab teha mitmeid arendustegevusi turismiteenuste mitmekesistamise eesmärgil. Uuringu tulemustest on näha, et inimesed soovivad piirkonda rohkem aktiivse puhkuse tegevusi. Välja on toodud mitmed konkreetset ettepanekud sportimise ja vaba aja veetmise näol. Töö autor kogus vastajate arvamused ning ettepanekud kokku

ning esitas arengusuunad ja -võimalused. Autor näeb mitmeid uusi potentsiaalseid tegevussuundi Nõva piirkonnas. Teenuste ja sihtkoha turundamisel tuleb rõhk panna märksõnadele rand, meri, puhas loodus, vaikus, rahu ja puhkus, sest need on sõnad, mis seonduvad inimestele Nõva piirkonnaga. Võttes ettevõtlustegevusi arendades arvesse Nõva kandi kaunist loodust ning eripärasid, on Nõval potentsiaali olla üks atraktiivsemaid maaturismi sihtkohti Eestis.

SUMMARY

DEVELOPMENT OF TOURISM SERVICES IN RURAL AREAS USING THE EXAMPLE OF NÕVA AREA

Margit Grencštein

The topic of this dissertation is: „Development of Tourism Services in Rural Areas Using the Example of Nõva Area“.

The expected result of the dissertation was to find and offer development directions and opportunities for the development, renewal and diversification of Nõva tourism services. Also get an overview of the current satisfaction with the tourism services offered in Nõva.

The theory part of the work gives an idea of the importance of rural tourism and the tourism services provided by rural areas. The paper also the impact of COVID-19 on the development of rural tourism.

The second part of the theory focuses on the peculiarities of Nõva, describing in detail what kind of region it is and what tourism services already exist in the region today. Nõva is a beautiful place in the northwestern part of Estonia, where there are many forests, bogs, lakes and the sea and beaches.

Based on the theory of the work, a survey was conducted online, which was answered by 115 tourists who have visited the Nõva region in the last two years.

The results of the survey provided an overview of the current satisfaction with the tourism services offered in Nõva. It is clear from the assessments that people are not very aware of what kind of tourism services are available in the area.

Taking into account the suggestions of the respondents, a number of development activities can be carried out in order to diversify tourism services. The results of the survey show that people want more active holiday activities in the area.

There are a number of specific proposals in the form of sport and leisure. The author collected the opinions and suggestions of the respondents and presented the development directions and opportunities. The author sees several new potential courses of action in the Nõva region. Taking

into account the beautiful nature and peculiarities of the Nõva are when developing business activities, Nõva has the potential to be one of the most attractive rural tourism destinations in Estonia.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

Ardel, T. (2015). *Maaturismi Aabits* (2. tr). Viljandi: Argo.

Abiks RAK meetme 3.3 taotlejale, maaturismiettevõtlusega alustajale: Eesti riiklik arengukava (2005). Vaadatud 21.02.22
https://www.agri.ee/sites/default/files/public/abiks_taotlejale_3.3.pdf

Beilmann, M. (2020). *Küsitlusuuringud*. Vaadatud 25.02.22
<https://samm.ut.ee/k%C3%BCsitlusuuringud>

Bell, S. (2003). Seasonality: Tourism Highs and Lows – what causes them and what if anything should be done? *International Ecotourism Monthly*, 53(5), 9-10.

Botezatu A. (2014). Tourist motivation for rural destinations. *Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*, Vol. 14, Issue 1.

Discgolfirajad kodulehekülg. Vaadatud 15.03.22 <https://www.discgolfirajad.ee/park/nova-discgolfi-park/>

Statistikaamet. Vaadatud 25.04.22 https://andmed.stat.ee/et/stat/majandus_turism-ja-majutus_majutus/TU111

Etemad H. (2020). Managing uncertain consequences of a global crisis: SMEs encountering adversities, losses, and new opportunities. *Journal of International Entrepreneurship*, 18(2): 125-144.

Glasow, P. (2005). Fundamentals of Survey Research Methodology. Vaadatud 24.02.22
https://www.mitre.org/sites/default/files/pdf/05_0638.pdf

Gunn, Clare A. (1988). *Tourism planning*. New York: Taylor & Francis.

Higgins-Desbiolles F. (2020). Socialising tourism for social and ecological justice after COVID-19. *Tourism Geographies* VOL. 22, NO. 3, 610-623.

Kivistik, A. (2012). *Nõva maastikuväärtused*. Vaadatud 24.02.22
<https://pk.keskkonnainfo.ee/nova.html>

Lootuse puhkemaja kodulehekülg. Vaadatud 14.03.22 <http://www.lootusespa.com/>

Lääne Elu (2020). *Nõva puhkealal käis pea veerand miljonit külastajat*. Vaadatud 15.03.22
<https://online.le.ee/2020/03/03/nova-puhkealal-kais-pea-veerand-miljonit-kulastajat/>

Läänemaa. *SA Läänemaa*. Vaadatud 23.02.22 <https://laanemaa.ee/laanemaa/>

- Maaeluministeerium. *Eesti maaelu arengukava (MAK) 2014-2020*. Vaadatud 20.02.22
<https://www.agri.ee/sites/default/files/content/arengukavad/mak-2014/mak-2014-arengukava-8-2.pdf>
- Maailma Turismiorganisatsioon (2020). *UNWTO Recommendations on Tourism and Rural Development – A Guide to Making Tourism an Effective Tool for Rural Development*. Vaadatud 24.02.22 <https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/9789284422173>
- Maailma Turismiorganisatsioon (2020). *UNWTO*. Vaadatud 24.02.22
<https://www.unwto.org/rural-tourism>
- Madise puhkemaja kodulehekül. Vaadatud 13.03.22 <http://madise.ee/>
- MTÜ NordEstNõva kodulehekül. Vaadatud 15.03.22 <http://www.nordestnova.org/>
- Nõva Hosteli kodulehekül. Vaadatud 12.03.22 <https://www.novahostel.ee/et/#>
- Nõva ja Noarootsi. *Haapsalu ja Läänemaa Turism*. Vaadatud 23.02.22
<https://www.visithaapsalu.com/nova-ja-noarootsi/>
- Nõva osavald. *Lääne-Nigula vald*. Vaadatud 24.02.22 <https://www.laanenigula.ee/nova-osavald>
- Nõva puhkeala. *Loodusega koos*. Vaadatud 24.02.22
<https://www.loodusegakoos.ee/kuhuminna/puhkealad/nova-puhkeala>
- OECD (2022). *Shrinking Smartly in Estonia: Preparing Regions for Demographic Change*, OECD Rural Studies, Paris: OECD Publishing. Vaadatud 24.02.22 <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/77cfe25e-en.pdf?expires=1645725723&id=id&accname=guest&checksum=DD88ACEACBF6F7BC5CA1AD77600C37C2>
- Põlluotsa Talumuuseumi kodulehekül. Vaadatud 15.03.22 <https://www.drawing.ee/polluotsa/>
- Ranniku puhkemaja ja Nõva Metskonna metsamaja kodulehekül. Vaadatud 13.03.22
<http://hevera.ee/>
- Rehetrummi pesapaiga kodulehekül. Vaadatud 14.03.22
http://www.rehetrummi.eu/index.php/page_id/1
- Samblamaa puhkemaja kodulehekül. Vaadatud 13.03.22 <http://www.samblamaa.com/>
- Škare M., Soriano D.R., Porada-Rochoń M. (2021). Impact of COVID-19 on the travel and tourism Industry. *Technological Forecasting & Social Change*, VOL. 163. Elsevier.
- Tartu Ülikool. (2021). *COVID-19 mõju turismile omastele majandusharudele ja kaasnevad mõjud teistele majandusharudele. Uuringu lõpparuanne*. Vaadatud 10.03.22
https://static.visitestonia.com/docs/3638987_c-19-taisaruanne-24-03-21.pdf
- Tooman, H., Müristaja, H. (2008). *Turismisihtkoha arendus ja turundus*. Tallinn: Argo.

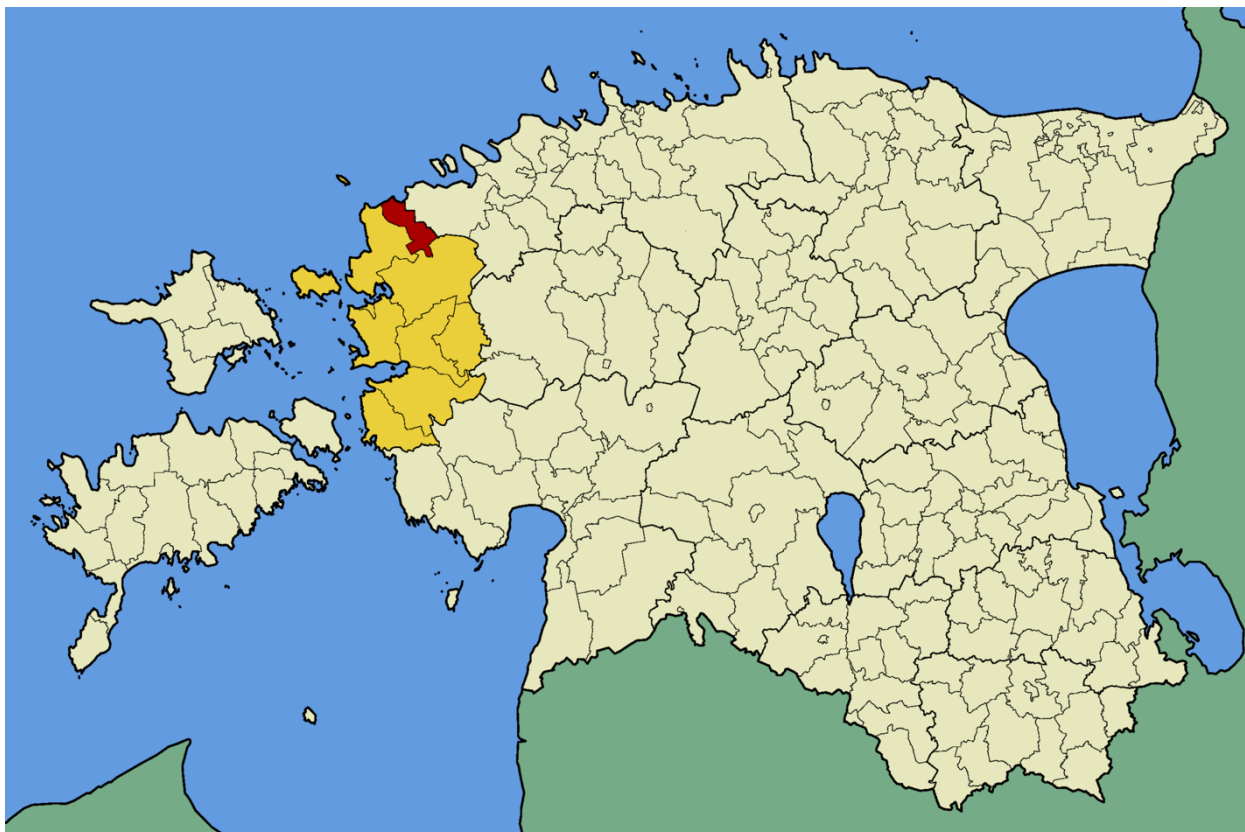
Veskijõe puhkemaja kodulehekül. Vaadatud 13.03.22 <https://veskijoe.ee/>

Villa Nõva kodulehekül. Vaadatud 12.03.22 <https://www.villanova.ee/index.php/tutvustus>

Võrgukuuri Facebooki lehekül. Vaadatud 15.03.22 <https://www.facebook.com/v6rgukuur/>

LISAD

Lisa 1. Nõva Osavalla paiknemine Eesti kaardil

Allikas: Wikipedia

Lisa 3. Nõva rand

Allikas: Jaan Keinaste flickr

Lisa 4. Villa Nõva

Allikas: Villa Nõva kodulehekül

Lisa 5. Nõva Hostel

Allikas: Nõva Hosteli kodulehekül

Lisa 6. Samblamaa puhkemaja

Allikas: Samblamaa puhkemaja kodulehekül

Lisa 7. Veskijõe puhkemaja

Allikas: Veskijõe puhkemaja kodulehekülg

Lisa 8. Madise puhkemaja

Allikas: Madise puhkemaja kodulehekülg

Lisa 9. Ranniku puhkemaja

Allikas: Ranniku puhkemaja kodulehekülg

Lisa 10. Metskonna metsamaja

Allikas: Metskonna metsamaja kodulehekülg

Lisa 11. Lootuse puhkemaja

Allikas: Lootuse puhkemaja kodulehekülg

Lisa 12. Rehetrummi pesapaik

Allikas: Rehetrummi pesapaiga kodulehekülg

Lisa 13. Ankeetküsitluse vorm

Uuring: Rahulolu Nõva piirkonna turismiteenustega

Tere!

Mina olen Margit Grencštein, Tallinna Tehnikaülikooli Kuressaare kolledži tudeng. Palun Teie abi lõputöö raames tehtava uuringu läbiviimiseks. Uuringu eesmärgiks on välja selgitada külastajate hinnang Nõva piirkonnas pakutavate turismiteenuste täiendamiseks. Palun täitke küsimustik kui olete viimasel kahel aastal külastanud Nõva piirkonda. Tänan Teid aja ning uuringusse panustamise eest! Iga arvamus on väga oluline. Kogutud informatsiooni kasutatakse lõputöö koostamiseks ja tagatud on vastajate anonüümsus.

Päise allikas: Rivo Veber

---

* Kohustuslik

1. Mis eesmärgil külastasite Nõva piirkonda? (märkige kõik põhjused) *

Märkige kõik sobivad.

- Puhkus
 Sportlikud tegevused
 Pere, sugulaste või sõprade külastamine
 Üritusel osalemine (era-, ettevõtte- või kogukonnaüritus)
 Olen vaid läbi sõitnud

Muu: _____

2. Kaua viibisite piirkonnas? (kui olete külastanud mitmeid kordi, siis märkige, kaua viibisite VIIMASEL külastuskorral) *

Märkige ainult üks ovaal.

- Päevane reis (ilma ööbimiseta)
 1 öö
 2 ööd
 3 või rohkem ööd

3. Kus peatusite (veetsite öö) külastuse ajal? (kui olete mitmeid peatumispaiku külastanud, siis märkige need kõik)

Kui ei ole ööd veetnud piirkonnas, siis jätkke küsimus vahele

Märkige kõik sobivad.

- Lootuse puhkemaja
- Villa Nõva puhkekompleks
- Rehetrummi pesapaik (Tentel Glämping)
- Veskiõie Puhkemaja
- Nõva Hostel
- Nõva Metskonna Metsamaja
- Ranniku puhkemaja
- Samblamaa puhkemajad
- Madise Puhkemaja
- Ööbisin oma telgis/autos/matkabussis (k.a renditud)
- Peatusin sõprade/tuttavate juures

Muu: _____

4. Mis sai määravaks ööbimiskoha valimisel?

Kui ei ole ööd veetnud piirkonnas, siis jätkke küsimus vahele

Märkige kõik sobivad.

- Varasem positiivne kogemus
- Tuttava soovitus/tagasiside
- Hind
- Koha mahutatavus (magamiskohtade arv)
- Asukoht
- Pakutavad lisateenused (nt varustuse laenutus, toitlustus ja muud lisateenused)
- Broneerimise mugavus/lihtsus

Muu: _____

5. Palun hinnake järgnevaid Nõva piirkonna turismiteenuseid *

Märkige ainult üks ovaal rea kohta.

	Ei ole rahul	Pigem ei ole rahul	Pigem rahul	Väga rahul	Ei oska hinnata/ei ole teenust kasutanud
Nõva Break (leivakoda)	☐	☐	☐	☐	☐
Nõva Mõisa kohvik ja catering	☐	☐	☐	☐	☐
Nõva Pood	☐	☐	☐	☐	☐
Põlluotsa talumuuseum	☐	☐	☐	☐	☐
RMK matkad KOOS giidiga	☐	☐	☐	☐	☐
RMK loodusmaja (Perakülas)	☐	☐	☐	☐	☐
MTÜ NordEstNõva matkad ja ekskursioonid	☐	☐	☐	☐	☐
Võrgukuuri kino	☐	☐	☐	☐	☐
Nõva discgolfi park	☐	☐	☐	☐	☐
Madise puhkemaja jalgrattarent	☐	☐	☐	☐	☐
Samblamaa puhkemaja jalgrattarent	☐	☐	☐	☐	☐
Majutusteenus	☐	☐	☐	☐	☐

6. Kas Nõva piirkonnas on Teie jaoks piisavalt vaba aja veetmise võimalusi? *

Märkige ainult üks ovaal.

Jah, kindlasti!

Ei, võiks olla rohkem

Ükskõik - ei hooli turismiteenustest

Muu: _____

7. Kui vastasite eelmisele küsimusele "Ei, võiks olla rohkem", palun kirjeldage, millis(t)est turismiteenus(t)est tunnete puudust

Näiteks: pole piisavalt vajalike omadustega majutusteenust, toitlustuskohti, aktiivse puhkuse tegevusi (seal hulgas sportimisvõimalused), varustuse (jalgrataste, paatide, sauna jms) renti/laenutust vms.. Kõik ettepanekud on julgelt vabas vormis oodatud.

---

8. Muud ettepanekud Nõva piirkonna turismiteenuste arendamiseks

---

---

9. Millised peamised märksõnad seonduvad Nõva piirkonnaga?

Valige olemasolevaid või lisage oma märksõnad "Muu" valiku alla

Märkige kõik sobivad.

- Puhas loodus
- Vaikus, rahu
- Rand ja meri
- Marja- ja seenemetsad
- Puhkus
- Vaatamisväärsused
- Kalastamine
- Matkamine

Muu: _____

10. Kas soovitaksite oma tuttavatel Nõva piirkonda külastada? *

Märkige ainult üks ovaal.

- Jah
- Ei

11. Sugu *

Märkige ainult üks ovaal.

- Naine
- Mees

12. Vanus *

Märkige ainult üks ovaal.

- 10-19
- 20-29
- 30-39
- 40-49
- 50-59
- 60-69
- 70 või vanem

13. Elukoht *

Märkige ainult üks ovaal.

- Harjumaa
  - Hiiumaa
  - Ida-Virumaa
  - Jõgevamaa
  - Järvamaa
  - Läänemaa
  - Lääne-Virumaa
  - Pärnumaa
  - Põlvamaa
  - Raplamaa
  - Saaremaa
  - Tartumaa
  - Valgamaa
  - Viljandimaa
  - Võrumaa
  - Muu: _____
-

Lisa 14. Lihtlitsents

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks¹

Mina Margit Grencštein

1. Annan Tallinna Tehnikaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Turismiteenuste arendamine maapiirkonnas Nõva osavalla näitel“, mille juhendaja on Lektor Anu Lomp,

1.1 reprodutseerimiseks lõputöö säilitamise ja elektroonse avaldamise eesmärgil, sh Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu digikogusse lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tallinna Tehnikaülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu digikogu kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. Olen teadlik, et käesoleva lihtlitsentsi punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest ning muudest õigusaktidest tulenevaid õigusi.

19.05.2022. a.

---

¹ Lihtlitsents ei kehti juurdepääsupiirangu kehtivuse ajal vastavalt üliõpilase taotlusele lõputööle juurdepääsupiirangu kehtestamiseks, mis on allkirjastatud teaduskonna dekaani poolt, välja arvatud ülikooli õigus lõputööd reprodutseerida üksnes säilitamise eesmärgil. Kui lõputöö on loonud kaks või enam isikut oma ühise loomingulise tegevusega ning lõputöö kaas- või ühisautor(id) ei ole andnud lõputööd kaitsvale üliõpilasele kindlaksmääratud tähtjaks nõusolekut lõputöö reprodutseerimiseks ja avalikustamiseks vastavalt lihtlitsentsi punktidele 1.1. ja 1.2, siis lihtlitsents nimetatud tähtaja jooksul ei kehti.